

Bruksela, dnia 30.6.2021 r.
SWD(2021) 167 final

DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI
KONSULTACJE Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI – STRESZCZENIE
SPRAWOZDANIA

Towarzyszący dokumentowi:

**Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu
Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów**

**Długoterminowa wizja obszarów wiejskich UE – W kierunku wzmocnionych,
połączonych, odpornych i dobrze prosperujących obszarów wiejskich do 2040 r.**

{COM(2021) 345 final} - {SWD(2021) 166 final}

1. WPROWADZENIE: CELE I ZAINTERESOWANE STRONY

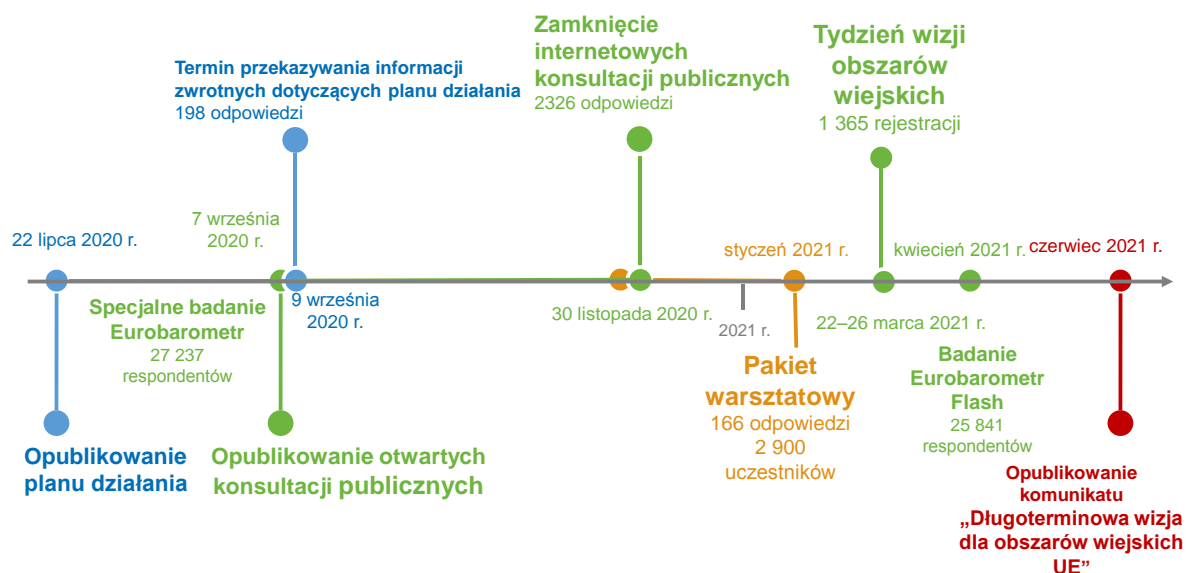
W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono wyniki poszczególnych nurtów konsultacji przeprowadzonych w celu poparcia komunikatu „Długoterminowa wizja obszarów wiejskich UE – W kierunku wzmocnionych, połączonych, odpornych i dobrze prosperujących obszarów wiejskich”. Potrzebę opracowania długoterminowej wizji obszarów wiejskich podkreślono w wytycznych politycznych przewodniczącej Ursuli von der Leyen oraz w pismach określających zadania skierowanych do wiceprzewodniczącej Dubravki Šuicy (demokracja i demografia), komisarza Janusza Wojciechowskiego (rolnictwo) oraz komisarz Elisy Ferreiry (spójność i reformy).

Będąc integralną częścią priorytetu Komisji Ursuli von der Leyen „Nowy impuls dla demokracji europejskiej”, konsultacje publiczne były ukierunkowane na osiągnięcie licznego udziału obywateli i zainteresowanych stron w określeniu priorytetów dla (i) obszarów wiejskich dzisiaj oraz (ii) obszarów wiejskich w przyszłości.

Strategię konsultacji opracowano w taki sposób, aby zwrócić szczególną uwagę na osoby mieszkające na obszarach wiejskich oraz na władze lokalne i regionalne, jak podkreślono w piśmie określającym zadania skierowanym do wiceprzewodniczącej do spraw demokracji i demografii Dubravki Šuicy¹. Zwieńczeniem procesu konsultacji był Tydzień wizji obszarów wiejskich zorganizowany online w dniach 22–26 marca 2021 r.

Proces ten obejmował następujące elementy konsultacji:

Wykres 1. Nurty konsultacji dotyczących długoterminowej wizji obszarów wiejskich UE

1

https://ec.europa.eu/commission/commissioners/sites/default/files/2019/11/commissioner_mission_letters/mission-letter-dubravka-suica_en.pdf

Wspomniane etapy konsultacji zaplanowano w taki sposób, aby dotrzeć do zainteresowanych stron określonych dzięki przeprowadzonemu w ramach strategii konsultacji mapowaniu, podczas którego wyodrębniono następujące grupy:

- rolnicy i ich organizacje (na poziomie unijnym, krajowym i lokalnym);
- konsumenci i ich organizacje (na poziomie unijnym, krajowym i lokalnym);
- sektor prywatny – wyższego szczebla i niższego szczebla (dystrybucja w łańcuchu żywnościowym itp.), przedsiębiorstwa wiejskie (na poziomie unijnym, krajowym i lokalnym);
- organy państw członkowskich (rządy, parlamenty, organy publiczne);
- władze regionalne/lokalne;
- organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony środowiska (na poziomie unijnym, krajowym i lokalnym);
- inne stowarzyszenia, organizacje pozarządowe i organizacje społeczeństwa obywatelskiego (na poziomie unijnym, krajowym i lokalnym);
- sieci obszarów wiejskich (na poziomie unijnym, krajowym i lokalnym);
- środowisko akademickie, eksperci;
- inne zainteresowane grupy i osoby.

Konsultacje odbyły się w kontekście pandemii COVID-19. Większość wymian i konsultacji odbywała się wirtualnie, z wyjątkiem ograniczonej liczby wydarzeń lokalnych organizowanych przez sieci obszarów wiejskich. Poszczególne działania konsultacyjne pozwoliły dotrzeć do wszystkich zidentyfikowanych grup zainteresowanych stron².

2. METODYKA I NARZĄDZIA

Komisja zgromadziła informacje zwrotne dotyczące zarówno swojego **planu działania**, jak i **internetowych konsultacji publicznych**, wykorzystując kwestionariusze internetowe. Informacje zwrotne dotyczące planu działania przeanalizowano pod względem ilościowym i jakościowym w celu określenia wyzwań, możliwości i priorytetów działania. W internetowych konsultacjach publicznych pytania zamknięte (na które respondenci odpowiadali, wybierając z ustalonych z góry odpowiedzi) połączono z pytaniami otwartymi (na które respondenci mogli udzielić dowolnej odpowiedzi zawierającej do 1 000 znaków). W kwestionariuszu internetowych konsultacji publicznych skoncentrowano się na trzech głównych aspektach: (i) obszarach wiejskich dzisiaj, (ii) obszarach wiejskich w przyszłości oraz (iii) zarządzaniu obszarami wiejskimi.

Szereg pytań ze **specjalnego badania Eurobarometr nr 504**³ dotyczyło sytuacji na obszarach wiejskich, zmian, które zaszły w latach 2009–2020, oraz celów rozwoju obszarów wiejskich, drugiego filaru wspólnej polityki rolnej (WPR). Badanie to przeprowadzono w UE-27 w dniach od 3 sierpnia do 15 września 2020 r. Ogółem przeprowadzono wywiady z 27 237 obywatelami Unii należącymi do różnych kategorii społecznych i demograficznych, w większości przypadków bezpośrednio, w ich języku ojczystym. Biorąc pod uwagę wpływ

² Zob. załącznik I oraz specjalne sprawozdania na potrzeby internetowych konsultacji publicznych i pakietu dla zainteresowanych stron.

³ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2229>

COVID-19 i późniejszych środków dotyczących bezpieczeństwa i zdrowia, w niektórych państwach przeprowadzenie wywiadu bezpośrednio było niemożliwe albo było możliwe tylko w określonym zakresie i zastąpiono je wywiadami online. W dniach 9–18 kwietnia 2021 r. w UE-27 przeprowadzono również **specjalne badanie Eurobarometr Flash 491⁴**, w którym oceniono priorytety, na których należy skupić się w długoterminowej wizji obszarów wiejskich. W sumie przeprowadzono wywiady telefoniczne z 25 841 obywatelami Unii. Badanie dotyczyło następujących zagadnień: (1) inwestycje UE na obszarach wiejskich, (2) transport i połączenia z obszarami wiejskimi, (3) skutki pandemii COVID-19, (4) problemy środowiskowe na obszarach wiejskich, (5) udział mieszkańców obszarów wiejskich.

Inicjatywę dotyczącą długoterminowej wizji przedstawiono również na szeregu **wydarzeń** w całej UE w celu uzyskania opinii zainteresowanych stron z obszarów wiejskich oraz władz regionalnych i lokalnych. W przypadku każdego wydarzenia przedstawiciele Komisji określili główne kwestie, na które zwrócono uwagę. Przeprowadzono również ukierunkowane konsultacje z zainteresowanymi stronami z udziałem organów krajowych zajmujących się rozwojem obszarów wiejskich w ramach komitetu zarządzającego ds. rozwoju obszarów wiejskich oraz z zainteresowanymi stronami związanymi z rozwojem obszarów wiejskich w ramach grupy dialogu obywatelskiego w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich, a także podczas spotkań dotyczących zarządzania unijnymi sieciami obszarów wiejskich. Wspólnym prognozowaniem w celu opracowania wizji, prowadzonym przez Wspólne Centrum Badawcze, zajęto się podczas szeregu spotkań grupy tematycznej ds. długoterminowej wizji obszarów wiejskich utworzonej w ramach Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENRD).

Ponadto przy wsparciu ENRD Komisja przygotowała opracowany w 22 językach UE i dostępny online **pakiet warsztatowy⁵** „Witamy na naszej wsi”, z którego krajowe sieci obszarów wiejskich i inne zainteresowane strony z obszarów wiejskich mogą pobrać materiały umożliwiające organizowanie partycypacyjnych lokalnych wydarzeń skoncentrowanych na ich własnej okolicy oraz jej możliwych i pożądanym zmianach od chwili obecnej do 2040 r. Wyniki przekazano Komisji w „arkuszach zbiorczych”, w których dokonano syntezy rezultatów dyskusji warsztatowych. Krajowe sieci obszarów wiejskich dostosowały materiał do warunków lokalnych, czasu i środków, jakimi dysponowały. Niektóre grupy bardzo ściśle trzymały się wzorów; inne korzystały z nich z większą swobodą; jeszcze inne opracowały dodatkowe pomysły, aby poznać opinie społeczności wiejskich na temat ich wizji przyszłości obszarów wiejskich w Europie w 2040 r. Ze względu na pandemię COVID-19 prawie wszystkie warsztaty odbyły się wirtualnie, a nie bezpośrednio. Bardziej szczegółowe informacje dotyczące wyników można znaleźć w sprawozdaniu ENRD „Rural Voices: A qualitative analysis of the findings from stakeholder workshops contributing to the Long-term Vision for Rural Areas” [„Opinie społeczności

⁴ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2246>

⁵ Dostępne pod adresem: https://enrd.ec.europa.eu/news-events/news/long-term-vision-rural-areas-workshop-package-nrns-and-other-rural-stakeholders_en

wiejskich: analiza jakościowa ustaleń z warsztatów z udziałem zainteresowanych stron, które przyczyniły się do powstania długoterminowej wizji obszarów wiejskich”]⁶.

Ponadto podczas *Tygodnia wizji obszarów wiejskich: wyobraźmy sobie przyszłość europejskiej wsi*, który był konferencją partycypacyjną na szeroką skalę zorganizowaną online przez ENRD w ścisłej współpracy z Komisją w dniach 22–26 marca 2021 r., przedstawiono wyniki poszczególnych nurtów konsultacji, omówiono je z zainteresowanymi stronami i jeszcze je rozwinięto. Zorganizowano również specjalne warsztaty poświęcone kluczowym zagadnieniom (w tym 8 warsztatów interaktywnych, robocze posiedzenia plenarne, 11 wydarzeń towarzyszących, ceremonię wręczenia nagród ENRD Rural Inspiration Awards, kiermasz, na którym różne zainteresowane strony i sieci przedstawiły swoje działania i inicjatywy związane z wizją). Zamiarem było zapewnienie optymalnych możliwości wymiany między uczestnikami i wypracowanie wspólnych poglądów na temat aspiracji zainteresowanych stron w odniesieniu do wizji obszarów wiejskich. Wszystkie prezentacje i informacje z wydarzenia są dostępne na stronie ENRD⁷.

3. DZIAŁANIA W ZAKRESIE KONSULTACJI

a. Konsultacje w sprawie planu działania Komisji

Konsultacje w sprawie planu działania na rzecz wizji, w ramach których gromadzono informacje zwrotne, trwały od dnia 22 lipca do dnia 9 września 2020 r. Wzięło w nich udział łącznie **198 zainteresowanych stron**, w tym regionalne reprezentacje grup interesu, sieci tematyczne, organizacje międzynarodowe, władze publiczne (krajowe, regionalne i lokalne), organizacje obywatelskie, środowiska akademickie i indywidualni obywatele.

Zdecydowana większość przedstawionych dokumentów określających stanowisko dotyczyła treści inicjatywy, w odróżnieniu od samego planu działania (w którym skoncentrowano się na procesie)⁸. W każdym razie wkład zainteresowanych stron w to przedsięwzięcie uwzględniono również podczas analizy wyników internetowych konsultacji publicznych.

b. Internetowe konsultacje publiczne

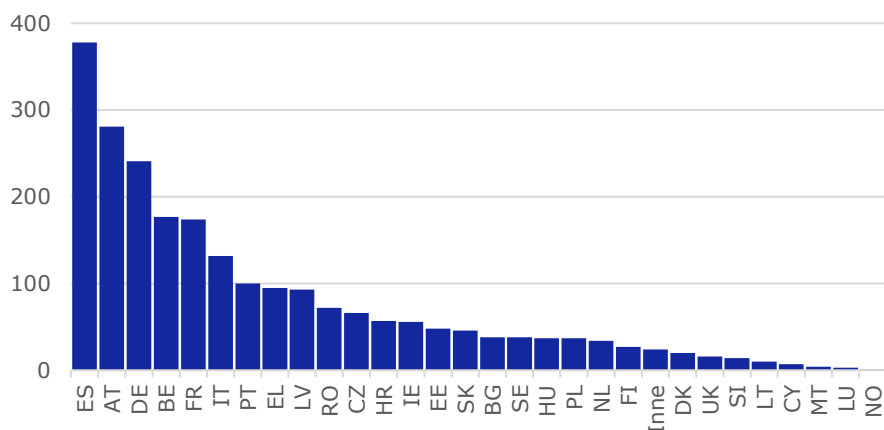
W ramach konsultacji publicznych, które trwały od dnia 7 września do dnia 30 listopada 2020 r., zebrano łącznie **2 326 odpowiedzi** ze wszystkich 27 państw członkowskich oraz 87 stanowisk różnych zainteresowanych stron.

⁶ https://enrd.ec.europa.eu/publications/rural-voices_en

⁷ https://enrd.ec.europa.eu/news-events/events/rural2040-vision-week_pl

⁸ <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/better-regulation-guidelines.pdf>

Wykres 2 Liczba respondentów, którzy wzięli udział w konsultacjach publicznych, według kraju pochodzenia

Jeśli chodzi o kategorie zainteresowanych stron, które udzieliły odpowiedzi, 62% stanowili obywatele (z których 52% określiło się jako mieszkańcy obszarów wiejskich, a 9% oddalonych obszarów wiejskich), 9% przedsiębiorstwa i stowarzyszenia, 5% instytucje akademickie i badawcze, 9% organy publiczne, 7% organizacje pozarządowe, 5% sieci rozwoju obszarów wiejskich i 2% inni respondenci.

W kwietniu 2021 r. przeprowadzono badanie Eurobarometr Flash w celu uzupełnienia wyników internetowych konsultacji publicznych reprezentatywną próbą ludności UE.

Z wynikami internetowych konsultacji publicznych można zapoznać się w „**Factual Summary on the public consultation on the long-term vision for rural areas**”⁹ [Podsumowaniu konsultacji publicznych w sprawie długoterminowej wizji obszarów wiejskich] oraz w „**Synthesis of the online public consultation on the Long-term Vision for Rural Areas**” [Syntezie internetowych konsultacji publicznych dotyczących wizji obszarów wiejskich].

c. Badania Eurobarometr

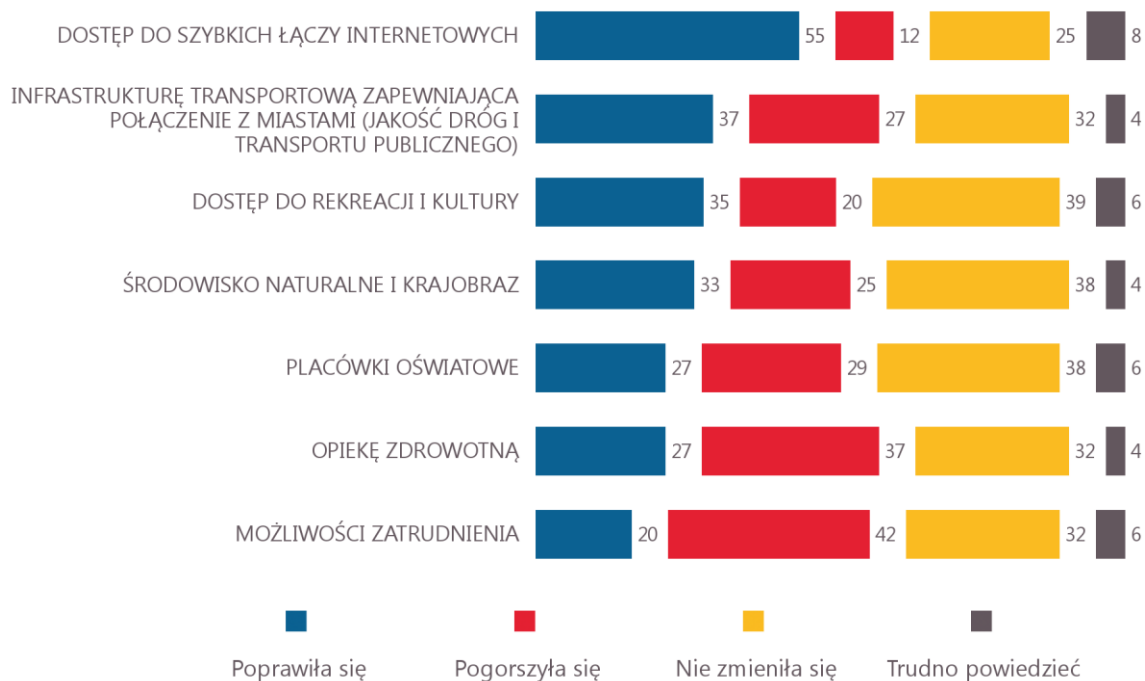
Prawie wszyscy respondenci w specjalnym badaniu Eurobarometr nr 504 (95%, +3 punkty procentowe od 2017 r.) uważają, że rolnictwo i obszary wiejskie są ważne dla przyszłości. Jeśli uwzględnimy tendencję w bardziej długoterminowej perspektywie, od 2009 r. odsetek ten wzrósł o pięć punktów procentowych.

Respondentów zapytano, czy sytuacja na obszarach wiejskich w ich państwie poprawiła się, pogorszyła czy pozostała bez zmian w porównaniu z sytuacją sprzed dziesięciu lat. Większy odsetek respondentów uważa, że poprawiła się sytuacja w zakresie dostępu do szybkiego internetu oraz infrastruktury transportowej łączącej z miastami. Natomiast względna większość odpowiedziała, że pogorszyła się sytuacja w zakresie możliwości zatrudnienia i usług zdrowotnych (wykres 3).

⁹ Dostępne pod adresem: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12525-Long-term-vision-for-rural-areas/public-consultation_pl

Wykres 3 QA19 w specjalnym badaniu Eurobarometr nr 504 dotyczącym zmian na obszarach wiejskich w ostatniej dekadzie

QA19 Czy w porównaniu z sytuacją dziesięć lat temu Pana(i) zdaniem sytuacja na obszarach wiejskich w (NASZYM KRAJU) poprawiła się, pogorszyła się czy nie zmieniła się, jeśli chodzi o...? (% - UE27)

Najważniejsze ustalenia z badania Eurobarometr Flash 491 można podsumować w następujący sposób: większość (79%) obywateli Unii popiera uwzględnianie przez UE obszarów wiejskich w decyzjach dotyczących wydatków publicznych. Ponadto 65% obywateli UE uważa, że lokalny obszar lub prowincja powinny mieć możliwość decydowania o sposobie wydawania środków w ramach inwestycji UE na obszarach wiejskich. Najczęściej wymienianą kluczową potrzebą obszarów wiejskich (44%) jest infrastruktura transportowa i połączenia transportowe. Jeśli chodzi o połączenia transportowe, respondenci z oddalonych obszarów wiejskich uważają, że dotarcie do różnych usług transportem publicznym w ich okolicy jest trudne lub niemożliwe (52–59% w zależności od usługi). Respondenci z obszarów wiejskich chcieliby mieć dostęp do większej liczby lokalnych usług autobusowych. Mieszkańcy dużych i bardzo dużych miast (61%) będą częściej odwiedzać obszary wiejskie niż przed pandemią COVID-19. Jeśli chodzi o środowisko, większość respondentów odpowiada, że problemy środowiskowe są bezpośrednim problemem obszarów wiejskich (52–65% w zależności od problemu środowiskowego). Podczas gdy obywatele Unii są podzieleni, jeśli chodzi o pytanie, czy mogą mieć wpływ na decyzje dotyczące ich okolicy, wszyscy respondenci chcieliby być bardziej zaangażowani poprzez udział w konsultacjach obywatelskich (63%), uczestnictwo w spotkaniach lub wydarzeniach organizowanych w ich

okolicy lub zaangażowanie w projekty prowadzone przez społeczność lokalną (56%) oraz większe zaangażowanie za pośrednictwem kanałów w mediach społecznościowych (42%)¹⁰.

d. Ukierunkowane konsultacje podczas spotkań, konferencji i wydarzeń

Komisja wykorzystwała ten etap, aby przeprowadzić bardziej dogłębne i szczegółowe badanie przedmiotowych kwestii. Pomimo jakościowego charakteru ukierunkowanych konsultacji z zainteresowanymi stronami zauważono zaskakujący poziom spójności między grupami w ich opiniach. Kluczowe kwestie, na które zwrócono uwagę, to m.in. znaczenie wyludniania się i wyzwania związanego z wymianą pokoleń, potrzeba zapewnienia dostępu do infrastruktury i usług, w szczególności mobilności i łączności, oraz potrzeba możliwości zatrudnienia.

Szczegółowy wykaz spotkań, konferencji i wydarzeń oraz kluczowych zagadnień, na które zwrócono uwagę, znajduje się w załączniku 1.

e. Pakiet warsztatowy

Jak wskazano w sekcji 2, Komisja Europejska, przy wsparciu ENRD, przygotowała pakiet materiałów wspierających organizację warsztatów partycypacyjnych z udziałem zainteresowanych stron z obszarów wiejskich. Swój wkład w opracowanie przez Komisję Europejską długoterminowej wizji obszarów wiejskich w ramach niniejszego nurtu konsultacji wniosły krajowe sieci obszarów wiejskich, lokalne grupy działania, centra Europe Direct, władze lokalne, obywatele i grupy społeczne.

Pakiet był dostępny od listopada 2020 r., a w celu dotrzymania harmonogramu prac legislacyjnych, warsztaty należało zakończyć do pierwszego tygodnia lutego 2021 r. Pomimo tak krótkich ram czasowych reakcja lokalnych zainteresowanych stron była imponująca: warsztaty zorganizowano **w 19 państwach członkowskich, otrzymano 170 odpowiedzi**, a w warsztatach aktywny udział wzięło ponad **3 000 mieszkańców obszarów wiejskich**.

Opracowany przez ENRD przegląd kluczowych przesłań, które pojawiły się podczas warsztatów z udziałem zainteresowanych stron dotyczących wizji obszarów wiejskich, znajduje się w załączniku 2.

f. Tydzień wizji obszarów wiejskich

Trwająca tydzień partycypacyjna konferencja (zorganizowana przez ENRD w ścisłej współpracy z Komisją Europejską): ***Tydzień wizji obszarów wiejskich: wyobraźmy sobie przyszłość europejskiej wsi*** odbyła się w formie wydarzenia online w dniach **22–26 marca 2021 r.**

Dyskusje partycypacyjne podczas całego wydarzenia toczyły się wokół dwóch kluczowych zagadnień:

- a. *jakie najważniejsze koncepcje powinna obejmować wizja oraz*

¹⁰ Kategorie do analizy: (1) oddalony obszar wiejski, (2) obszar wiejski lub wieś, (3) małe lub średnie miasto oraz (4) duże miasto.

b. jakie kluczowe zmiany/warunki należy wprowadzić w obecnej sytuacji, aby zrealizować wizję.

Tydzień wizji obszarów wiejskich cieszył się dużym zainteresowaniem – zarejestrowało się łącznie 1 365 uczestników, a 600 innych uczestniczyło „na żywo”. W konferencji wzięli udział uczestnicy z 27 państw członkowskich i 8 państw niebędących członkami UE. W wydarzeniu wzięło udział ponad 60 prelegentów, ponad 3 000 osób odwiedziło kiermasz, a na stronie internetowej wydarzenia odnotowano ponad 6 000 odsłon. Wydarzenie miało również duży zasięg w mediach społecznościowych, docierając do ponad 13 000 osób za pośrednictwem Facebooka. Rozpowszechnienie tego wydarzenia znalazło również odzwierciedlenie w nagrodach Rural Innovation Awards, w ramach których wyróżniono projekty objęte wsparciem w ramach EFRROW w wielu związanych z wizją obszarach tematycznych dotyczących *przyszłości naszych obszarów wiejskich*, na które w odnośnej kategorii głosy oddało ponad 10 000 obywateli.

Prezentacje, nagrania z sesji plenarnych i główne przesłania Tygodnia wizji obszarów wiejskich są dostępne na stronie internetowej Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich¹¹.

g. Współpraca z Parlamentem Europejskim

W dniu 29 stycznia 2021 r. poseł do Parlamentu Europejskiego i przewodniczący Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Norbert Lins, skierował do Komisji w imieniu Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi **pytanie wymagające odpowiedzi ustnej** dotyczące długoterminowej wizji obszarów wiejskich¹². Główne kwestie poruszone w pytaniu wymagającym odpowiedzi ustnej odnoszą się do koordynacji pomiędzy poszczególnymi odnośnymi politykami UE; zaangażowania regionalnych i lokalnych samorządów wiejskich; harmonizacji planów strategicznych WPR i dostosowania instrumentów WPR do wizji oraz do finansowania obszarów wiejskich w ramach WPR i polityki spójności. Odpowiedzi w imieniu Komisji udzielił komisarz Wojciechowski.

W dniu 4 lutego 2021 r. odbyło się **wspólne posiedzenie Komisji Zasobów Naturalnych Komitetu Regionów i Komisji Parlamentu Europejskiego ds. Rolnictwa w sprawie długoterminowej wizji obszarów wiejskich**. Członkowie obu instytucji omówili sposoby ożywienia gospodarki na obszarach wiejskich w Europie oraz umożliwienia regionom dalszego odgrywania roli w przygotowywaniu przyszłej WPR i zarządzaniu nią. Posłowie do Parlamentu Europejskiego i lokalni liderzy zgodzili się, że przyszła polityka rozwoju obszarów wiejskich UE musi być bardziej ambitna i zawierać konkretne ramy polityki, które będą monitorowane i oceniane.

¹¹ https://enrd.ec.europa.eu/news-events/events/rural2040-vision-week_pl

¹² [Pytanie wymagające odpowiedzi ustnej O-000005/2021](#)

h. Współpraca z Komitetem Regionów (KR) i Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym (EKES)

We wrześniu 2020 r. EKES przyjął opinię „**Zintegrowane podejście do obszarów wiejskich UE, ze szczególnym uwzględnieniem regionów znajdujących się w trudnej sytuacji**”. W grudniu 2020 r. KR również przyjął opinię w sprawie niezbędnych działań, jakie należy podjąć na rzecz obszarów wiejskich, zatytułowaną „**Strategia UE na rzecz odnowy obszarów wiejskich**”. Komisja Europejska odniosła się do długoterminowej wizji obszarów wiejskich jako sposobu na realizację szeregu ich postulatów. Ponadto Komisja Europejska odbyła kilka rozmów z obydwoma komitetami na temat szczególnych potrzeb obszarów wiejskich i niezbędnej reakcji politycznej.

i. Spotkania wiceprzewodniczącej Šuicy i komisarza Wojciechowskiego z kluczowymi zainteresowanymi stronami

Od września 2020 r. wiceprzewodnicząca Šuica i komisarz Wojciechowski zaczęli spotykać się z kluczowymi zainteresowanymi stronami zaangażowanymi w realizację długoterminowej wizji. W swoich stanowiskach zainteresowane strony wyrażały opinie zbliżone do opisanych powyżej.

4. ZALEŻNOŚCI I SPÓJNOŚĆ W OPINIACH ZAINTERESOWANYCH STRON

Występuje wysoki stopień spójności między opiniami zainteresowanych stron należących do różnych grup a ustaleniami wynikającymi z poszczególnych komponentów konsultacji. Główne zagadnienia ważne dla grup zainteresowanych stron wskazano poniżej.

(i) Pilne potrzeby i wyzwania dla obszarów wiejskich:

- **infrastruktura;** infrastruktura transportowa i infrastruktura łączności;
- **brak podstawowych usług i udogodnień;** niskiej jakości usługi publiczne (szkoły, opieka zdrowotna i społeczna, transport publiczny), wysokiej jakości możliwości kształcenia i szkolenia, wysokiej jakości łączność, banki, urzędy pocztowe oraz problemy związane z gospodarką wodną;
- **brak miejsc pracy wysokiej jakości i możliwości znalezienia pracy wysokiej jakości;**
- niskie poziomy dochodów;
- ograniczona wymiana pokoleń w rolnictwie;
- **starzenie się społeczeństwa, a w szczególności dramatyczny spadek liczby ludności** na niektórych obszarach wiejskich;
- niewystarczające i nieodpowiednie lokale mieszkalne w niektórych państwach członkowskich;
- zagrożenia dla **środowiska;**
- **budowanie zdolności:** potrzeba rozwoju przywództwa lokalnego, wsparcia dla działań społeczności i tworzenia sieci kontaktów;
- **brak udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji:** promowanie włączenia i zaangażowania, jasne ramy zarządzania obejmujące powiązania pionowe i poziome.

(ii) Możliwości dla obszarów wiejskich:

możliwości gospodarcze:

- **wdrażanie i przyjmowanie innowacji** (innowacje gospodarcze i społeczne, w tym tworzenie sieci kontaktów w celu osiągnięcia efektu skali);
 - **transformacja ekologiczna i zielona gospodarka** (w tym zrównoważone rolnictwo, energia ze źródeł odnawialnych, wartość usług ekosystemowych);
- atrakcyjność:
- wyższa jakość życia (bliskość natury);
 - **poczucie przynależności;**
 - **włączenie i zaangażowanie.**

5. GŁÓWNE PRZESŁANIA WYNIKAJĄCE Z PROCESU KONSULTACJI

Po przeanalizowaniu wymienionych powyżej wyników procesu konsultacji otrzymane informacje można podzielić na następujące kategorie: (i) pilne potrzeby i wyzwania dla obszarów wiejskich, (ii) możliwości dla obszarów wiejskich, (iii) kluczowe elementy opracowywania strategii oraz (iv) proponowane konkretne działania.

(i) Pilne potrzeby i wyzwania dla obszarów wiejskich

Zainteresowane strony wykazały dużą jednomyślność w kwestii **infrastruktury na obszarach wiejskich**. Panuje powszechne przekonanie o braku dobrej jakości infrastruktury dla szeregu obszarów wiejskich; infrastruktury transportowej i infrastruktury łączności.

Jeśli chodzi o **łączność**, podkreślono niewystarczający, a czasem bardzo słaby dostęp do infrastruktury cyfrowej na szeregu obszarów wiejskich. Ponadto zainteresowane strony sygnalizowały słabe umiejętności cyfrowe ludności wiejskiej oraz niski poziom innowacji cyfrowych w MŚP na obszarach wiejskich. Te trzy elementy wpływają negatywnie na obszary wiejskie, które nie są w stanie sprostać transformacji cyfrowej.

Brak podstawowych usług i udogodnień. W kilku regionach wiejskich występują braki w zakresie kluczowych usług publicznych, takich jak transport publiczny, wysokiej jakości możliwości kształcenia i szkolenia, banki, urzędy pocztowe, oraz problemy związane z gospodarką wodną. W większości nurtów konsultacji podkreślano problem niskiej jakości usług publicznych, szkół, opieki zdrowotnej i społecznej, przy czym problemy te nasilają się w bardziej oddalonych obszarach wiejskich.

W niektórych państwach członkowskich zainteresowane strony wspominały również o **niewystarczających i nieodpowiednich lokalach mieszkalnych** na obszarach wiejskich w stosunku do obecnych potrzeb. Na przykład nie ma możliwości wynajmu domów po przystępnych cenach lub występują trudności ze znalezieniem nieruchomości na sprzedaż.

Zdaniem obywateli Unii **zagrożenia dla środowiska** są jedną z potrzeb, którymi należy się zająć na obszarach wiejskich. Najczęściej wymienianą kwestią jest antropogeniczny wpływ na różnorodność biologiczną, jakość wody i zmianę klimatu.

Zainteresowane strony konsekwentnie wyrażały potrzebę **budowania zdolności** w celu rozwijania przywództwa lokalnego oraz wspierania organizacji i działań społeczności lokalnej. Istnieje wiele możliwości wzajemnego wsparcia społecznego, ale ich rozwój wymaga pomocy, zwłaszcza na obszarach, na których maleje liczba ludności.

Potrzebny jest większy **udział społeczności wiejskich w podejmowaniu decyzji**, które ich dotyczą. Wymaga to aktywnych działań, których celem jest dotarcie do wszystkich członków społeczności, w tym młodzieży i osób nowo przybyłych, oraz ich zaangażowanie, a także odpowiednich ram zarządzania.

Potrzeby i możliwości ekonomiczne mają kluczowe znaczenie dla wspierania ludności na obszarach wiejskich. Osobom mieszkającym na obszarach wiejskich brakuje dobrej jakości miejsc pracy i **możliwości znalezienia dobrej pracy**. Niektóre zainteresowane strony podkreślały, że na obszarach wiejskich wykorzystanie regionalnej wartości dodanej jest ograniczone, w tym poprzez turystykę. Na niektórych obszarach wiejskich brak dywersyfikacji gospodarczej i działalności gospodarczej powoduje zmniejszenie możliwości zatrudnienia, co przyczynia się do powstawania błędnego koła. **Niższe poziomy dochodów**, np. w sektorze rolnym, nie sprzyjają osiedlaniu się ludności na obszarach wiejskich, a ponadto odgrywają negatywną rolę, przyczyniając się do braku zdolności inwestycyjnej potencjalnych przedsiębiorców. Konieczne są działania mające utrzymać podejmowanie decyzji biznesowych i wartość dodaną na obszarach wiejskich, zamiast eksportować tak władzę, jak i zyski.

Rolnictwo uznaje się nadal za sektor zapewniający zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, jak również szerzej rozumianego sektora rolno-spożywczego. Odczuwa ono jednak skutki ograniczonej **wymiany pokoleń** i zagrożenia związane z rentownością małych gospodarstw. Powszechnie uznaje się, że rolnictwo musi stać się bardziej zrównoważone.

Obszary wiejskie cierpią z powodu zmian demograficznych, takich jak **starzenie się społeczeństwa, a w szczególności dramatyczny spadek liczby ludności** na niektórych obszarach wiejskich. Należy zidentyfikować zagrożone regiony i wprowadzić środki, których celem jest przywrócenie równowagi terytorialnej. Niektóre zainteresowane strony popierają środki dyskryminacji pozytywnej w przypadku regionów dotkniętych wyludnianiem się. Konieczne są innowacyjne podejścia do świadczenia usług, szczególnie na tych obszarach.

Należy podkreślić, że **ponad 40% respondentów biorących udział w internetowych konsultacjach publicznych, którzy mieszkają na obszarach wiejskich, czuje się pomijanych** przez społeczeństwo; odsetek ten jest wyższy wśród mieszkańców oddalonych obszarów wiejskich. Podając przyczyny takiego wrażenia, mieszkańcy wsi odnoszą się do: pogarszającej się infrastruktury i usług; braku możliwości ekonomicznych; nieuwzględniania szczególnych potrzeb przy wyznaczaniu kierunków polityki.

(ii) Możliwości dla obszarów wiejskich

Możliwości gospodarcze:

- **uznaje się, że rolnictwo zapewnia zrównoważony rozwój** dzięki tworzeniu miejsc pracy, dostępowi do wysokiej jakości żywności po przystępnej cenie oraz zachowaniu krajobrazów wiejskich. Chociaż obszary wiejskie to coś więcej niż rolnictwo, rolnictwo nadal odgrywa kluczową rolę w strukturze obszarów wiejskich. **Rolnictwo zrównoważone** odgrywa ważną rolę w przechodzeniu na zieloną gospodarkę oraz w zapewnianiu odporności na obszarach wiejskich. W przyszłości rolnictwo powinno być bardziej zrównoważone, mieć silniejsze więzi lokalne (krótkie łańcuchy dostaw) i zróżnicowane łańcuchy wartości. Ponadto należy nadal inwestować w szkolenie

kolejnego pokolenia rolników i ekspertów w zakresie oznaczeń geograficznych, którzy mogą przejąć działalność, ponieważ wymiana pokoleń jest zagrożona;

- **wdrażanie i przyjmowanie wszystkich możliwych innowacji** – cyfrowych, produkcyjnych, społecznych, prowadzonych przez społeczność – ma kluczowe i zasadnicze znaczenie dla przyszłości obszarów wiejskich. Innowacje społeczne – prowadzone przez społeczność i oparte na społeczności – są szczególnie istotne dla obszarów wiejskich i w przyszłości należy je wzmacniać i wspierać. Dostęp do możliwości ekonomicznych jest postrzegany jako jeden z głównych czynników decydujących o atrakcyjności obszarów w perspektywie długoterminowej;

transformacja ekologiczna:

- transformację ekologiczną należy postrzegać jako korzyść, a nie jako obciążenie. Obszary wiejskie mają sprzyjające warunki do wykorzystania swoich naturalnych atutów przy zwiększonym nacisku na łagodzenie zmiany klimatu/przystosowywanie się do zmiany klimatu. Wymaga to poprawy uznawania usług ekosystemowych oraz sprzyjającego włączeniu społecznemu podejścia, które służy sprawiedliwej transformacji;

usługi i łączność:

- **atrakcyjność obszarów wiejskich zależy od wielu czynników**, w szczególności świadczenia usług (elektronicznych) (w zakresie zdrowia i edukacji), lepszego dostępu do internetu oraz większej liczby osób mieszkających na obszarach wiejskich. Dostęp do **zakładów opieki** jest postrzegany jako jeden z głównych czynników decydujących o atrakcyjności obszarów w perspektywie długoterminowej;
- **innowacyjne i alternatywne podejścia do mobilności** mogą zmniejszyć koszty i wpływ na klimat oraz poprawić dostępność;

atrakcyjność:

- wyższa jakość życia, bliskość natury i poczucie przynależności to jedne z **wielu powodów, dla których warto zostać lub osiedlić się na obszarach wiejskich**;
- znaczenie **poczucia przynależności** jest kluczowym elementem atrakcyjności obszarów wiejskich. Obszary wiejskie w 2040 r. powinny być otwarte i sprawiać, że każdy będzie czuł się włączony, niezależnie od grupy etnicznej, płci, wieku, niepełnosprawności, pochodzenia. Wymaga to pracy nad potrzebami zarówno nowo przybyłych, jak i obecnych mieszkańców;
- podkreślano również znaczenie zachowania „wiejskiego” charakteru („wieś powinna zostać wsią”);
- docenienie obszarów wiejskich w następstwie pandemii (mniejszy tłok, mniejsze zanieczyszczenie; telepraca umożliwiająca pracę ze wsi).

W następstwie analizy podkreślonych możliwości i potrzeb kluczowym elementem dotyczącym obszarów wiejskich jest **zwiększenie ich odporności**, co oznacza, że obszary wiejskie muszą dążyć do sprawiedliwej i ekologicznej transformacji sprzyjającej włączeniu społecznemu. Odporność obejmuje elementy społeczne, ekologiczne i ekonomiczne. Zainteresowane strony uważają, że inteligentna specjalizacja może stanowić wartość dodaną, jednak duży nacisk kładzie się na różnorodność. Dywersyfikacja i współpraca są ważnymi kluczowymi elementami odporności obszarów wiejskich.

(iii) Kluczowe elementy strategii

W poszczególnych procesach konsultacji podkreślano potrzebę **długoterminowej, całościowej strategii na odpowiednią skalę, opracowanej w drodze oddolnych procesów, w które zaangażowane są społeczności lokalne**: z całościowym, elastycznym, opartym na miejscu podejściem sprzyjającym włączeniu społecznemu. Uczestnicy nurtów konsultacji zasygnalizowali następujące elementy, które należy uwzględnić w wizji:

- **poprawa dostępu do infrastruktury i usług**. Niektóre zainteresowane strony poparły ustanowienie podstawowego minimalnego poziomu (poziomu odniesienia) w zakresie dostępności infrastruktury/usług na obszarach wiejskich;
- **tworzenie miejsc pracy i wspieranie przedsiębiorczości i innowacyjności na obszarach wiejskich**. Zasadnicze znaczenie ma wspieranie, **wdrażanie i przyjmowanie wszystkich możliwych innowacji** – cyfrowych, produkcyjnych, społecznych, prowadzonych przez społeczność. Innowacje społeczne – prowadzone przez społeczność i oparte na społeczności – są szczególnie istotne dla obszarów wiejskich i w przyszłości; należy je wzmocnić i wspierać;
- **poprawa łączności i rozwiązań cyfrowych** wspierających inteligentne wsie w zaistnieniu i rozwoju. Sieci szerokopasmowe są podstawową infrastrukturą, na równi z wodą i elektrycznością. Aby jak najlepiej wykorzystać transformację cyfrową, należy rozwijać umiejętności i opracowywać aplikacje dostosowane do potrzeb obszarów wiejskich poprzez ekosystemy cyfrowe. Infrastruktura, umiejętności i aplikacje powinny być dostępne, przystępne cenowo i osiągalne. Kluczowe znaczenie ma odpowiednie szkolenie i wsparcie w zakresie rozwijania umiejętności cyfrowych;
- **osiągnięcie celów klimatycznych, energetycznych i celów w zakresie różnorodności biologicznej**. Wykorzystanie naturalnych walorów obszarów wiejskich w celu przyczynienia się do realizacji celów krajowych, w kontekście odpowiedniej polityki i ram regulacyjnych, które zachowują własność, kontrolę i wartość w społecznościach wiejskich;
- **zajęcie się wyzwaniami demograficznymi**, w tym wyludnianiem się obszarów wiejskich, wymianą pokoleń i różnicami w traktowaniu kobiet i mężczyzn.

Zatrudnienie i innowacje, dostęp do infrastruktury i usług, a także łączność cyfrową wskazano jako główne priorytety długoterminowej wizji i planu działania UE na rzecz obszarów wiejskich.

W poszczególnych procesach konsultacji podkreślano **znaczenie podejścia oddolnego, w którym można uwzględnić różnorodność obszarów wiejskich i w które można angażować społeczności wiejskie**. W wizji należy **promować włączenie i zaangażowanie całego szeregu różnych grup** (młodzieży, migrantów, osób starszych, kobiet, mniejszości itp.). To, które obszary będą się w przyszłości dynamicznie rozwijały, zależy od zbudowanych połączeń, zaufania, różnorodności i poczucia odpowiedzialności za każdą politykę. Dzięki podejściu oddolnemu, elastyczności i rzeczywistemu poczuciu odpowiedzialności za działania, powstaje wiele możliwości obopólnych korzyści społecznych, ekonomicznych i środowiskowych dla społeczności lokalnej i nie tylko. **Ponadto potrzebna jest współpraca na wszystkich poziomach**. Wymiana, wspólne działanie i tworzenie powiązań (otwarta komunikacja) są kluczowe na wszystkich poziomach i dla wszystkich rodzajów działalności (gospodarczej, społecznej i środowiskowej), ponieważ mogą wnieść doświadczenia, zapewnić wsparcie i zbliżyć społeczności. Ponieważ „mały nie może działać sam”, bardzo ważne jest opracowywanie wspólnych programów.

- Wielu uczestników podkreślało, że przy opracowywaniu i realizacji przyszłej wizji na poziomie lokalnym istnieje pole do wykorzystania istniejących instrumentów, zwłaszcza inicjatywy LEADER. Uczestnicy podkreślali **znaczenie dla wzmocnienia pozycji społeczności lokalnych** ma wsparcie istniejących inicjatyw, takich jak lokalne grupy działania i metodyka LEADER w zakresie przygotowywania działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, oraz stymulowanie ich aktywnego wkładu w kształtowanie polityki UE.
- Uważa się również, że **podejścia partycypacyjne** zapewniają aktywny i bezpośredni wkład ludności wiejskiej w procesy kształtowania polityki.
- **Współpraca i tworzenie sieci kontaktów**, angażowanie się na poziomie lokalnym, jako alternatywa dla tradycyjnej drogi konsolidacji Sieci mogą działać na odległość i nie wymagają geograficznej bliskości.
- Zarządzaniem **powiązaniem między obszarami wiejskimi a miejskimi** powinny zajmować się zrównoważone partnerstwa zapewniające równe warunki działania. Należy również promować powiązania między obszarami wiejskimi.

(iv) Proponowane konkretne działania

Podmioty zaproponowały szereg konkretnych środków, które mają pomóc sprostać przedstawionym wyzwaniom i jak najlepiej wykorzystać wskazane możliwości, proponując konkretne instrumenty i narzędzia. Aby wspierać rozwój obszarów wiejskich, w ramach polityki UE i na innych poziomach władzy można:

- poprawić dostęp i zapewnić podmiotom z obszarów wiejski **wsparcie gospodarcze i finansowe**, w tym wsparcie dla projektów lokalnych i dostęp do finansowania ze środków UE albo z inwestycji prywatnych. Ponadto kilka zainteresowanych stron zwróciło uwagę na potrzebę **ułatwienia łączenia różnych instrumentów na rzecz rozwoju terytorialnego** (np. finansowanie z wielu źródeł pochodzące z EFRR lub EFS+ oraz EFRROW). Jeśli chodzi o finansowanie, zainteresowane strony wspomniały również o potrzebie ograniczenia biurokracji, która często utrudnia rozwój pozytywnych inicjatyw oddolnych – zniesienie tych przeszkód uwolni potencjał inicjatyw dotyczących obszarów wiejskich;
- **dalsza poprawa ukierunkowania polityki na potrzeby lokalne**. Potrzebne są elastyczne ramy polityczne lub regulacyjne umożliwiające i wspierające działania lokalne, wraz z silnym zaangażowaniem politycznym i odpowiedzialnością za działania następcze na wszystkich szczeblach – unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym. **Mechanizm oceny wpływu na obszary wiejskie** mógłby pomóc w dokonaniu przeglądu różnych polityk (w tym pomocy państwa i polityk podatkowych) przez „pryzmat obszarów wiejskich”. Zainteresowane strony podkreśliły, że mechanizm ten powinien zostać uruchomiony natychmiast i obejmować programy finansowania;
- **wzmocnienie pozycji społeczności lokalnych poprzez wsparcie istniejących inicjatyw** (takich jak lokalne grupy działania i LEADER) oraz stymulowanie ich aktywnego wkładu w kształtowanie polityki. Bardzo potrzebne jest promowanie i wspieranie budowania zdolności z udziałem lokalnych podmiotów i ułatwianiem dostępu do wiedzy i rozwiązań w celu uwolnienia potencjału innowacji, które na obszarach wiejskich często mają charakter zbiorowy (innowacje społeczne). Wymaga

to rozwoju przywództwa lokalnego oraz wsparcia dla działań społeczności i tworzenia sieci kontaktów. Aby zapoczątkować zmiany, potrzebni są lokalni brokerzy/animatorzy innowacji. Rolę w tym kontekście odgrywa LEADER. Zdecydowanie podkreślono potencjał **centrów wiejskich**;

- aby wspierać tworzenie modeli ekonomicznych skoncentrowanych nie na wzroście, ale na jakości życia/dobrobycie, **powinny być dostępne dane**. Aby docenić wkład obszarów wiejskich i monitorować wdrażanie wszelkich działań, konieczne jest tworzenie, przekazywanie i udostępnianie/wykorzystywanie danych. Gotowość na przyszłość zapewniają modele i dane analityczne. W tym kontekście jako możliwy mechanizm, który można stworzyć, zasugerowano ideę **obserwatorium obszarów wiejskich**;
- inne sugerowane działania dotyczyły różnych aspektów społecznych, **kulturowych, gospodarczych i środowiskowych**.

Ogólnie rzecz biorąc, w całej UE istnieje bardzo silne poparcie dla długoterminowej wizji obszarów wiejskich połączonej z planem działania.

6. SPOSÓB UWZGLĘDNIENIA INFORMACJI ZWROTNEJ

Przeanalizowano i w jak największym stopniu wzięto pod uwagę opinie zainteresowanych stron na temat długoterminowej wizji i potrzebnych działań. W związku z tym komunikat dotyczący długoterminowej wizji zawiera plan działania UE na rzecz obszarów wiejskich obejmujący konkretne działania dotyczące wyzwań i możliwości podkreślonych w konsultacjach publicznych i przedstawionych powyżej. Wizja obejmuje 4 bloki odnoszące się do silniejszych, połączonych, odpornych i dobrze prosperujących obszarów wiejskich. Komisja zwróciła uwagę na wyraźne wezwanie do zajęcia się kwestiami związanymi z zarządzaniem i w komunikacie proponuje również opracowanie procesu partycypacyjnego w ramach UE, we współpracy z Komitetem Regionów, angażującego lokalne poziomy zarządzania w przeanalizowanie drogi do osiągnięcia założeń wizji.

Szereg działań zaproponowanych przez zainteresowane strony w procesie konsultacji wchodzi w zakres częściowej lub wyłącznej kompetencji państw członkowskich. Wdrożenie tych działań będzie zatem zależało od zaangażowania państw członkowskich w ramach proponowanego paktu na rzecz obszarów wiejskich. Komisja gotowa jest wspierać i uzupełniać działania państw członkowskich w tym obszarze.

Załącznik 1. Wydarzenia w kontekście działań konsultacyjnych dotyczących długoterminowej wizji obszarów wiejskich UE.

Data	Wydarzenie	Organizator	Główne punkty dyskusji
26.05.2020	Trzynaste spotkanie Grupy Sterującej ds. Sieci Obszarów Wiejskich	DG AGRI	<p>Celem spotkania było poinformowanie członków grupy sterującej o celach i procesie tworzenia długoterminowej wizji obszarów wiejskich.</p> <p>Grupa docelowa: członkowie organów zarządzających europejskimi sieciami obszarów wiejskich w UE (organy publiczne, społeczeństwo obywatelskie, lokalne grupy działania LEADER, doradcy/naukowcy zajmujący się sieciami itp.).</p>
2.09.2021	Spotkanie w sprawie przeglądu DESIRA	Agencja Wykonawcza ds. Badań Naukowych (REA)	<p>W ramach DESIRA przedstawiono streszczenie na potrzeby długoterminowej wizji obszarów wiejskich dotyczące cyfrowych punktów zwrotnych w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.</p> <p>Grupa docelowa: naukowcy i eksperci Komisji Europejskiej.</p>
22–23.09.2020	Pierwsze spotkanie grupy tematycznej ds. długoterminowej wizji obszarów wiejskich	ENRD	<p>Celem spotkania było przygotowanie prac dotyczących długoterminowej wizji obszarów wiejskich, wprowadzenie do tej wizji oraz omówienie działań mających zachęcić zainteresowane strony do zaangażowania się.</p> <p>Grupa docelowa: eksperci i praktycy zajmujący się rozwojem obszarów wiejskich.</p>
6.10.2020	Komitet ds. Rozwoju	DG AGRI	Informacja o aktualnej sytuacji oraz o sprawozdaniu na temat

	Obszarów Wiejskich		skutków zmian demograficznych – brak uwag. Grupa docelowa: organy krajowe zajmujące się rozwojem obszarów wiejskich.
8.10.2020	Czternaste spotkanie Grupy Sterującej Europejskiej Sieci Obszarów Wiejskich	DG AGRI	Informacje o planowanych działaniach w celu opracowania długoterminowej wizji obszarów wiejskich. Wymiana poglądów na temat roli, jaką mogą odegrać dane działania i sieci obszarów wiejskich, aby zaangażować w ten proces zainteresowane strony. Grupa docelowa: członkowie organów zarządzających europejskimi sieciami obszarów wiejskich w UE (organy publiczne, społeczeństwo obywatelskie, lokalne grupy działania LEADER, doradcy/naukowcy zajmujący się sieciami itp.).
11.10.2020	Reto „España Vacía”	DG COMM	Duże zaniepokojenie budzi wyludnianie się obszarów wiejskich i wymiana pokoleń. Trzeba wspierać umiejętności cyfrowe osób z obszarów wiejskich, w szczególności osób starszych. Grupa docelowa: zainteresowane strony z obszarów wiejskich dotkniętych wyludnianiem się.
12.10.2020	3. Festiwal Obywatelskiego Zaangażowania i Demokracji Deliberatywnej	JRC	Prezentacja długoterminowej wizji obszarów wiejskich z naciskiem na pakiet warsztatów dla zainteresowanych stron i zakres zastosowania w innych kontekstach politycznych.

13.10.2020	Projekt ESPON ESCAPE w ramach Europejskiego Tygodnia Regionów i Miast	REGIO/ESPON ESCAPE	Odpowiedź na prezentację projektu badawczego zawierająca informacje na temat długoterminowej wizji obszarów wiejskich i ilustrująca powiązania/znaczenie projektu dla polityki.
13.10.2020	Europejski Tydzień Regionów i Miast – Wizja obszarów wiejskich i transformacji cyfrowej według młodzieży	Instrument wsparcia sieci biura kompetencji w zakresie łączności szerokopasmowej	Prezentacja długoterminowej wizji obszarów wiejskich i debata z organizacjami młodzieżowymi. Grupa docelowa: młodzież z obszarów wiejskich.
20.10.2020	Spotkanie okresowe grupy tematycznej ds. długoterminowej wizji obszarów wiejskich	ENRD	Spotkanie było kontynuacją prac prowadzonych podczas pierwszego spotkania grupy roboczej poświęconego wprowadzeniu do wizji we współpracy z JRC. Grupa docelowa: eksperci i praktycy w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich.
22.10.2020	Osiemnaste spotkanie krajowych sieci obszarów wiejskich (KSOW)	ENRD	Podczas spotkania krajowym sieciom obszarów wiejskich przekazano informacje na temat długoterminowej wizji obszarów wiejskich i zachęcono je do angażowania zainteresowanych stron w ich państwach. Przedstawiono na nim prezentację przygotowaną przez DG AGRI oraz przeprowadzono krótką wymianę informacji na temat zestawu narzędzi do prowadzenia warsztatów dla zainteresowanych stron, które to narzędzia mają służyć zaangażowaniu zainteresowanych stron

			z obszarów wiejskich. Grupa docelowa: jednostki wsparcia krajowych sieć obszarów wiejskich.
12.11.2020	Warsztaty poświęcone badaniom i polityce w dziedzinie obszarów wiejskich	REA i AGRI	Prezentacja długoterminowej wizji obszarów wiejskich na potrzeby 19 projektów w zakresie badań i innowacji dotyczących obszarów wiejskich finansowanych w ramach „Horyzont 2020” oraz dyskusja na temat ich wyników i potencjalnego wkładu. Grupy docelowe: naukowcy i eksperci Komisji Europejskiej.
23.11.2020	Seminarium poświęcone polityce	Konsorcjum RELOCAL	Postrzeżenie niesprawiedliwości przestrzennej. Reakcja na ustalenia dotyczące projektu. Informacje o wizji obszarów wiejskich. Grupa docelowa: naukowcy i decydenci.
24.11.2020	Spotkanie z kobietami z obszarów wiejskich – Castellón, Extremadura i Albacete (ES)	Europe Direct Extremadura	Ożywienie gospodarcze w UE wymaga ożywienia na obszarach wiejskich. Przy wymianie pokoleń należy zwracać szczególną uwagę na płeć. W WPR należy poprawić kwestie związane z równouprawnieniem płci. Należy również wziąć pod uwagę sytuację starszych kobiet na obszarach wiejskich. Grupa docelowa: kobiety z obszarów wiejskich.
24.11.2020	Warsztaty ENRD dla Krajowych Sieci Obszarów Wiejskich	ENRD	Podczas warsztatów krajowym sieciom obszarów wiejskich przekazano informacje

	(KSOW) dotyczące docenienia udanych projektów i informowania o nich		o długoterminowej wizji obszarów wiejskich, odpowiednich źródłach informacji, takich jak portal ENRD poświęcony wizji obszarów wiejskich, oraz wymieniono się informacjami zwrotnymi na temat planowanych działań KSOW, których celem jest zaangażowanie zainteresowanych stron w proces tworzenia długoterminowej wizji obszarów wiejskich. Grupa docelowa: jednostki wsparcia krajowych sieć obszarów wiejskich.
26.11.2020	Reto demográfico – Next Generation EU27	Europe Direct Castellón	Potrzeba zapewnienia podstawowych usług, wspierania małych gmin i podjęcia wyzwań demograficznych w ramach strategii demograficznej. Grupa docelowa: osoby z obszarów wiejskich dotkniętych wyludnieniem się.
27.11.2020	Seminarium internetowe: „Potrzeba europejskiego planu działania na rzecz obszarów wiejskich po kryzysie związanym z COVID-19”	Komitet Regionów	Punkt kontaktowy ENRD przedstawił prace i wyniki dotyczące reakcji obszarów wiejskich na COVID-19 oraz powiązania z długoterminową wizją obszarów wiejskich. Grupa docelowa: Komitet Regionów, intergrupy Parlamentu Europejskiego, zainteresowane strony.
2–3.12.2020	Drugie spotkanie Grupy Tematycznej ds. Długoterminowej wizji obszarów	ENRD	Spotkanie było kontynuacją prac poświęconych wprowadzeniu do wizji w celu dalszego rozwinięcia scenariuszy. Odbyła się

	wiejskich		<p>również sesja, na której omówiono działania na rzecz zaangażowania zainteresowanych stron w długoterminową wizję obszarów wiejskich.</p> <p>Grupa docelowa: eksperci i praktycy w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich.</p>
4.12.2020	Siódme posiedzenie Zgromadzenia Europejskich Sieci Obszarów Wiejskich	DG AGRI	<p>Zgromadzenie służyło poinformowaniu członków o działaniach podejmowanych w celu opracowania długoterminowej wizji obszarów wiejskich (wkład DG AGRI) oraz omówieniu roli, jaką mogą oni odegrać w angażowaniu zainteresowanych stron.</p> <p>Grupa docelowa: członkowie organów zarządzających europejskimi sieciami obszarów wiejskich (organy publiczne, społeczeństwo obywatelskie, lokalne grupy działania LEADER, doradcy/naukowcy zajmujący się sieciami itp.).</p>
11.1.2021	Spotkanie w sprawie przeglądu projektu RURALIZATION	REA	<p>Ważnym wkładem projektu Ruralization było przedstawienie prac nad tendencjami panującymi wśród osób młodych z obszarów wiejskich i ich marzeniami.</p> <p>Grupa docelowa: naukowcy i eksperci Komisji Europejskiej.</p>
27.01.2021	Trzecie spotkanie Grupy Tematycznej ds. Długoterminowej wizji obszarów wiejskich	ENRD	<p>Na spotkaniu podsumowano główne przesłania wynikające z prac przeprowadzonych dotychczas przez zainteresowane strony i w ramach projektów w całej UE, a także wymieniono się</p>

			<p>informacjami na temat wspólnych nurtów i etapów zmian, które są konieczne, aby przyszła długoterminowa wizja obszarów wiejskich stała się rzeczywistością dla społeczności wiejskich w całej Europie.</p> <p>Grupa docelowa: eksperci i praktycy w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich.</p>
28.01.2021	Spotkanie francuskiej krajowej sieci obszarów wiejskich (regiony)	Francuska krajowa sieć obszarów wiejskich (regiony)	<p>Spotkanie z RED, ANCT, LEADER France, regionalnymi krajowymi sieciami obszarów wiejskich i ENRD, na którym przedstawiono krótką prezentację opisującą proces tworzenia długoterminowej wizji obszarów wiejskich i kolejne kroki.</p> <p>Grupa docelowa: członkowie francuskiej sieci obszarów wiejskich.</p>
11.02.2021	Dziewiętnaste spotkanie KSOW	ENRD	<p>Uczestnicy spotkania podzielili się wstępnymi wynikami dyskusji zainteresowanych stron zorganizowanych przez poszczególne KSOW i omówili swój udział w nadchodzącym Tygodniu wizji obszarów wiejskich.</p> <p>Grupa docelowa: jednostki wsparcia krajowych sieć obszarów wiejskich.</p>
11.2.2021	Grupa dialogu obywatelskiego ds. rozwoju obszarów wiejskich	DG AGRI	<p>Znaczenie młodzieży i technologii cyfrowych („brak światłowodów, brak młodzieży; brak młodzieży, brak tętniących życiem obszarów wiejskich”)</p> <p>Znaczenie rolnictwa wykraczające poza gospodarke i miejsca pracy – krajobraz,</p>

			<p>środowisko, jakość życia; skutki COVID-19 (nowe spojrzenie na obszary wiejskie). Prezentacja wniosków z badań.</p> <p>Grupa docelowa: zainteresowane strony zajmujące się rozwojem obszarów wiejskich.</p>
22–26.03.2021	<p>Tydzień wizji obszarów wiejskich: <i>Wyobraźmy sobie przyszłość europejskiej wsi</i></p>	ENRD	<p>Wydarzenie partycypacyjne online na dużą skalę poświęcone długoterminowej wizji – szczegółowe informacje w punkcie 3 lit. f).</p> <p>Grupa docelowa: szerokie grono stron zainteresowanych rozwojem obszarów wiejskich, w tym organizacje/stowarzyszenia pozarządowe, krajowe sieci obszarów wiejskich, lokalne grupy działania LEADER, instytucje zarządzające i organy reprezentujące administrację regionalną i lokalną, naukowcy, instytucje Unii itp.</p>
5.05.2021	<p>Czwarte spotkanie Grupy Tematycznej ds. długoterminowej wizji obszarów wiejskich</p>	ENRD	<p>Na spotkaniu podsumowano główne przesłania, które pojawiły się podczas Tygodnia wizji obszarów wiejskich, wymieniono się doświadczeniami z państw członkowskich, które opracowały własne zintegrowane strategie lub plany działania dotyczące obszarów wiejskich, a także rozważono sposoby, w jakie zainteresowane strony mogą pomóc urzeczywistnić przyszłą wizję na poziomie lokalnym, oraz najlepsze sposoby zapewnienia wsparcia przez</p>

			<p>sieci.</p> <p>Grupa docelowa: eksperci i praktycy w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich.</p>
Różne	Grupa robocza OECD ds. obszarów wiejskich	OECD	<p>Informowanie o inicjatywie wizji obszarów wiejskich, podkreślanie powiązań z działaniami OECD.</p> <p>Eksperti ds. rozwoju obszarów wiejskich z państw OECD.</p>

Załącznik 2 – „Opinie społeczności wiejskich”: przegląd kluczowych przesłań tematycznych z warsztatów poświęconych obszarom wiejskim skierowanych do zainteresowanych stron (źródło: ENRD)

ZAGADNIENIA	OBECNE OBawy	MOŻLIWOŚCI NA PRZYSZŁOŚĆ	KONKRETNE DZIAŁANIA UMOŻLIWIĄJĄCE STOPNIOWE ZMIANY
Infrastruktura i usługi	<ul style="list-style-type: none"> Niskiej jakości usługi publiczne, szkoły, opieka zdrowotna i społeczna oraz infrastruktura. System transportu i mobilności nadmiernie skoncentrowany na miastach. Brak żywotności centrów i ośrodków we wsiach i miastach. Zaniedbanie dziedzictwa obiektów zabytkowych i przemysłowych. Niewystarczające i nieodpowiednie lokale mieszkalne w stosunku do obecnych potrzeb. Nieodpowiednie zarządzanie zaopatrzeniem w wodę, uzdatnianiem wody oraz ryzykiem powodziowym i ryzykiem wystąpienia suszy. 	<ul style="list-style-type: none"> Możliwość stworzenia innowacji cyfrowych, ośrodków usługowych i wiejskich szkół mających świadczyć usługi na obszarach wiejskich. Rosnące zapotrzebowanie na szersze podejście do zrównoważonej mobilności na obszarach wiejskich opierające się na rozwijaniu powiązań między różnymi rodzajami transportu, usługami na żądanie i nowymi technologiami. Rewitalizacja ośrodków wiejskich i opuszczonych budynków w celu budowania nowej tożsamości obszarów wiejskich. Rosnące zasoby mieszkań na obszarach wiejskich, którymi należy zarządzać, aby zaspokoić potrzeby osób już mieszkających na obszarach wiejskich oraz osób nowo przybyłych na te obszary. Możliwość poprawy infrastruktury gospodarki wodnej do walki z suszami i powodzią. 	<ul style="list-style-type: none"> Ustanowienie podstawowego poziomu infrastruktury wspierającej funkcjonowanie państwa opiekuńczego na obszarach wiejskich, obejmującej podstawowe minimalne usługi, które można uznać za prawo (np. internet, dostęp do usług publicznych itp.). Inwestowanie w przesunięcie międzygałęziowe z samochodów prywatnych na transport publiczny i mobilność alternatywną oraz przejście z systemów transportu węglowodorowego na systemy transportu bezemisyjnego. Przebudowa centrów osadniczych i ukierunkowanie inwestycji na obiekty zabytkowe i tradycyjne w celu przekształcenia obiektów, które nie spełniają już swojej funkcji, w tętniące życiem obiekty użyteczności publicznej i biznesowej. Zwiększenie odporności infrastruktury wodnej dostosowanej do zmieniającego się klimatu i bardziej na niego odpornej, w zakresie zaopatrzenia w wodę pitną, kanalizacji, zarządzania ryzykiem powodziowym, wody opadowej, suszy i potrzeb w zakresie nawadniania. Budowanie zdolności i wspieranie usług na rzecz społeczności lokalnych/wolontariatu.
Transformacja cyfrowa i technologiczna	<ul style="list-style-type: none"> Słaby dostęp do infrastruktury cyfrowej na obszarach wiejskich. Słabe umiejętności cyfrowe ludności wiejskiej. Niski poziom innowacji cyfrowych w MŚP na obszarach wiejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> Nadejście epoki cyfrowej z nowymi modelami świadczenia podstawowych usług oraz zapewnienia miejsc pracy, praktyk zawodowych na obszarach wiejskich i dostępu do rynku na tych obszarach. Rosnący popyt na usługi cyfrowe i innowacje technologiczne na poziomie lokalnym (w miastach i gospodarstwach rolnych). 	<ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie jako podstawowego prawa przystępnej cenowo infrastruktury cyfrowej, która wystarczy do prowadzenia działalności gospodarczej, świadczenia usług elektronicznych i życia społecznego. Zwiększenie umiejętności cyfrowych mieszkańców obszarów wiejskich poprzez szkolenia, programy edukacyjne i kampanie informacyjne sprzyjające włączeniu społecznemu, a także usprawnienie świadczenia usług elektronicznych i korzystania z nich. Rozszerzenie partnerstw innowacyjnych i doradztwa w zakresie innowacji na szersze obszary wiejskie oraz bardziej energiczne promowanie

<p>Podstawowe towary/żywność/energia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zbyt zglobalizowany system żywnościowy/energetyczny, w którym ignoruje się lokalny potencjał, co oznacza, że wartość nie pozostaje na lokalnym obszarze. • Brak planów dziedziczenia i wątpliwa rentowność wielu małych gospodarstw. • Nieodpowiednie usługi doradcze. • Niedobór wykwalifikowanej siły roboczej w rolnictwie regeneracyjnym/ekologicznym. • Niskie poziomy zaangażowania społeczności wiejskich w produkcję energii ze źródeł odnawialnych. • Słabe rozpoznanie roli użytkowania gruntów w wychwytywaniu dwutlenku węgla w ramach użytkowania gruntów wiejskich (omówione w rozdziale dotyczącym zmiany klimatu). • Niepowodzenie w przyjęciu modeli zmian transformacyjnych i zrównoważonych przemian w podstawowych gałęziach przemysłu (rolnictwo, górnictwo węglowe i społeczności wykorzystujące węgiel), w tym zajęcie się biurokracją/regulacjami. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia relokalizacji krótszych systemów żywnościowych i systemów produktów drzewnych. • Pojawienie się rozwoju technologicznego, który zwiększy profesjonalizację rolnictwa i jego powiązanie z biogospodarką. • Popyt na niszowe i wysokiej jakości gatunki upraw i produkty oparte na lokalnej różnorodności biologicznej/tożsamości. • Rosnące uznawanie rolnictwa regeneracyjnego za zrównoważoną praktykę rolniczą. • Rosnące zainteresowanie produkcją energii ze źródeł odnawialnych przez lokalną społeczność i świadomość w tym zakresie. • Możliwość dostępu do nowych rynków dzięki technologii cyfrowej. • Dostępność instrumentów zintegrowanej zmiany transformacyjnej, takich jak inteligentne wsie, społeczności energetyczne, LEADER, lokalne polityki żywnościowe itp. • Rosnące zainteresowanie polityczne wspieraniem „sprawiedliwej transformacji ekologicznej” w społecznościach wiejskich, w których pozostał przemysł węglowodorowy lub oparty na węglu. 	<p>działalności innowacyjnej na poziomie lokalnym.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Produkcja rolna. Pojawiają się dwa alternatywne podejścia: <ul style="list-style-type: none"> i) przeniesienie produkcji, skrócenie łańcuchów dostaw i wprowadzenie praktyk z zakresu rolnictwa regeneracyjnego lub ekologicznego opartych na tradycyjnych odmianach i gatunkach oraz ii) wykorzystanie osiągnięć technologii w celu ograniczenia kosztów, wpływu na środowisko, zwiększenia wydajności i produkcji plonów nadających się do szerszej rozumianej biogospodarki. • Ograniczenie biurokracji i zwiększenie możliwości przetwarzania zarówno żywności lokalnej, jak i tej, która ma zostać wywieziona poza region. • Wspieranie młodych osób dorosłych w podejmowaniu pracy w branżach powiązanych z użytkowaniem gruntów. • Ukierunkowanie inwestycji na zachęcanie do stosowania praktyk przyjaznych dla środowiska na poziomie indywidualnym (mała skala, konsumpcja własna) (np. permakultura) oraz wzmocnienie innych lokalnych i ekologicznych inicjatyw żywnościowych. • Wspieranie nowoczesnej technologii w sektorze powiązanej z użytkowaniem gruntów i rozwoju biogospodarki (np. uprawa pionowa, metody edycji genomu). • Wspieranie uczenia się przez całe życie w sektorze powiązanej z użytkowaniem gruntów, które obejmuje zasady zrównoważonego rozwoju i gospodarki o obiegu zamkniętym. • Wspieranie szerokiego podejścia do planowania terytorialnego (wykraczającego poza rolnictwo i leśnictwo), które wspiera przejście do gospodarki wiejskiej opartej na zasadach zrównoważonego rozwoju i gospodarki o obiegu zamkniętym. • Wspieranie systemów/ram regulacyjnych, w których zachęca się do regionalnego/wspólnotowego działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych oraz przejścia na gospodarkę bezemisijną w społecznościach zależnych od węgla.
<p>Dochód, praca i miejsca pracy w szeroko pojętej gospodarce</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczone wykorzystanie/utrzymanie regionalnej wartości dodanej, w tym poprzez turystykę. • Niedostateczny rozwój i wartość przypisywana lokalnemu rzemiosłu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie i ożywienie tradycyjnych i nowych sektorów (np. rolnictwo społeczne, rzemiosło) oraz udział specjalistów w dywersyfikacji obszarów wiejskich. • Pojawienie się nowych modeli wspierania przedsiębiorczości i innowacji (np. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie dobrej infrastruktury cyfrowej jako warunku wstępnego dla zróżnicowanej, nowoczesnej gospodarki na obszarach wiejskich. • Tworzenie odpowiednich warunków dla lokalnej przedsiębiorczości, aby zatrzymać mieszkańców na wsi i rozwijać kreatywne podejście do promowania przedsiębiorczości, takie jak centra telepracy, inkubatory, minimalizowanie biurokracji itp.

	<ul style="list-style-type: none"> • Niewielkie rozpowszechnienie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym. • Ograniczone uznawanie i wspieranie innowacyjnych modeli przedsiębiorstw i niedoceniające/nieuznawanie świadczenia usług ekosystemowych. 	<p>inkubatory, centra, sieci itp.).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Coraz powszechniejsze uznawanie na rynku wartości tożsamości regionalnej oraz towarów i usług pochodzenia biologicznego, w tym usług ekosystemowych, opartych na zasadach zrównoważonego rozwoju i obiegu zamkniętego. • Wartość dodana dzięki centrom przetwarzania i wprowadzania do obrotu, krótszym łańcuchom dostaw oraz turystyce gastronomicznej, społecznej i kulturalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie nowych modeli przedsiębiorczości zbiorowej i wspólnotowej. • Wspieranie zarówno komercyjnej przedsiębiorczości sektora prywatnego, jak i przedsiębiorstw społecznych, oraz otwartość na promowanie nowych modeli pracy. • Wspieranie zrównoważonej turystyki, która jest lepiej powiązana ze specjalną ofertą szerszych elementów gospodarki wiejskiej (np. związanych ze specjalami spożywczymi, rzemiosłem i ożywieniem kultury lokalnej).
<p>Włączenie społeczne i żywotność</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiany demograficzne, w szczególności dramatyczny spadek liczby ludności na niektórych obszarach wiejskich. • Rozbieżne tożsamości i zróżnicowane poczucie przynależności mieszkańców obszarów wiejskich. • Braki w zakresie inkluzji i różnorodności na niektórych obszarach wiejskich. • Ograniczone zaangażowanie i partnerstwo społeczeństwa obywatelskiego na niektórych obszarach oraz potrzeba wsparcia dla organizacji społecznych i wolontariackich. • Ograniczona współpraca terytorialna z agencjami trzeciego sektora. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnące zainteresowanie przenoszeniem się na obszary wiejskie i pracą z domu – wszystkie te czynniki zostały spotęgowane przez pandemię COVID-19. • Rozwój nowego poczucia wspólnoty i nowych cech obszaru wiejskiego wśród obecnych, nowo przybyłych i czasowych mieszkańców. • Obecność zdecydowanych tożsamości obszarów wiejskich, które spowalniają masowe opuszczanie wsi. • Uznanie inkluzji i różnorodności za wartości, które mogą przynieść pozytywne zmiany na wsi, powodując integrację uchodźców i migrantów. • Wzrost zapotrzebowania na środowiskowe usługi społeczne dla osób w niekorzystnych sytuacjach życiowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie polityki zachęt dla osób młodych i specjalistów do osiedlania się na wsi (np. zachęty podatkowe, odpowiednie usługi) oraz systemów wsparcia w poszukiwaniu pracy, domów itp. • Wdrożenie programu aktywizacji młodzieży z obszarów wiejskich w celu wspierania jej aktywności zawodowej na obszarach wiejskich. • Wspieranie działań na rzecz włączenia społecznego Romów i migrantów poprzez program rozwoju obszarów wiejskich (np. szkolenia i nabywanie umiejętności w zakresie rolnictwa). • Budowanie zdolności/wsparcie dla organizacji społecznych, np. zbadanie cyfrowych form tworzenia poczucia wspólnoty i uczestnictwa w rozwoju lokalnym, w tym „banków wolontariuszy”. • Wzmocnienie tworzenia sieci kontaktów, współpracy i partnerstwa oraz zapewnienie udziału mieszkańców obszarów wiejskich w procesie podejmowania decyzji, np. poprzez LEADER. • Promowanie zmiany wartości w społeczeństwie poprzez docenianie wartości życia na obszarach wiejskich.
<p>Środowisko</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Szkoda wyrządzona środowisku naturalnemu przez człowieka, w tym przez systemy produkcji rolnej mające wpływ na różnorodność biologiczną, jakość wody i zmianę klimatu. • Pogarszanie się stanu i utrata 	<ul style="list-style-type: none"> • Dalsze możliwości podjęcia działań w celu zmniejszenia niekorzystnego wpływu systemów intensywnego użytkowania gruntów na różnorodność biologiczną i jakość wody. • Uznanie pozytywnych skutków 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie zgodności polityki rolnej i wszystkich sektorów wiejskich z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu. • Uwzględnienie potrzeb w zakresie użytkowania gruntów na obszarach wiejskich jako znacznie bardziej zasadniczego elementu w kontekście planowania użytkowania gruntów na znacznie szerszą skalę, a nie jako oddzielnej jednostki.

	<p>krajobrazów kulturowych i obiektów zabytkowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak kultury dbałości o środowisko wśród mieszkańców obszarów wiejskich, w tym zarządców gruntów. • Nadmierna ilość odpadów i brak skutecznego gospodarowania odpadami. • Brak spójnej wizji lub mechanizmów ukierunkowujących zmiany w zintegrowanych planach terytorialnych, które mogłyby nadać kierunek zarówno produkcyjnym, jak i środowiskowym funkcjom gruntów wiejskich, w tym odpowiednich mechanizmów wynagradzania za świadczenie usług ekosystemowych. 	<p>ukierunkowanych i zintegrowanych podejść w skali krajobrazu poprzez partnerstwa z udziałem wszystkich kluczowych zainteresowanych stron.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Znaczny potencjał waloryzacji zarówno krajobrazów kulturowych, jak i obiektów zabytkowych w sposób wspierający turystykę i inne działania społeczne. • Możliwość zmiany postaw społecznych w kierunku bardziej zrównoważonych zachowań. • Dostępność narzędzi i instrumentów służących opracowaniu szerszych zintegrowanych strategii zrównoważonego rozwoju. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie zarządzania opartego na współpracy w celu zaradzenia szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu w skali krajobrazu w sektorze rolnictwa i leśnictwa. • Łączenie poszczególnych aspektów zrównoważonego planowania w planach terytorialnych, które chronią grunty i obiekty stanowiące dziedzictwo, tworzą ekologię odnawiającą, poprawiają gospodarkę wodną i kształtują zrównoważone zachowania. • Zapewnienie wszystkim obywatelom edukacji ekologicznej w ramach odpowiedzialności publicznej. Wspieranie szkoleń dla rolników w zakresie praktyk rolnictwa regeneracyjnego. • Tworzenie partnerstw między uniwersytetami a ośrodkami kształcenia rolniczego z ich zapleczem, aby zapewnić rozwój innowacji w zakresie zrównoważonego rozwoju uwzględniających specyfikę miejsca. • Wspieranie większego zaangażowania obywateli w kształtowanie obszarów zielonych na terenach będących własnością publiczną i zarządzanie nimi. • Zapewnienie utrzymania dóbr publicznych związanych z krajobrazami i obiektów stanowiących dziedzictwo dzięki środkom wsparcia.
<p>Zmiana klimatu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom świadomości na temat skutków zmiany klimatu. • Niski poziom rozwoju i zaangażowania społeczności w energię ze źródeł odnawialnych na obszarach wiejskich w Europie. • Ograniczone zaangażowanie zarządców gruntów i innych podmiotów w łagodzenie zmiany klimatu i rozwój biogospodarki, nawet jeśli znane są rozwiązania, częściowo z powodu braku zachęt/umiejętności. • Nieodpowiednie dostosowanie do nowych realiów klimatycznych. • Potrzeba dekarbonizacji wykraczającej poza sektor energetyczny. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stosunkowo niski ślad węglowy na niektórych obszarach wiejskich, zwłaszcza najslabiej rozwiniętych. • Rosnące zapotrzebowanie na energię ze źródeł odnawialnych, w tym tworzenie społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej opartej na systemach słonecznych, wiatrowych lub biomasie, oraz większą konsumpcję własną. • Rosnące zainteresowanie społeczne prześciem na metody produkcji przyjazne dla klimatu, lepszym zarządzaniem gospodarstwami rolnymi i lasami oraz biogospodarką. • Szerokie pole do działania w zakresie zwiększania efektywności energetycznej budynków, dekarbonizacji transportu i poprawy gospodarki wodnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Przejście od planowania na rzecz rozwoju do planowania na rzecz lokalnej odporności. • Pogłębienie reakcji na zmianę klimatu na poziomie krajowym oraz ponowna ocena ram prawnych dotyczących łagodzenia zmiany klimatu i środków dostosowawczych oraz ich wdrażania w strategiach, planach i projektach. • Promowanie innowacyjnych i inteligentnych strategii planowania i programowania niskoemisyjnego oraz powiązanie ich z regionalnymi i krajowymi strategiami, programami i projektami. • Wspieranie działań mających na celu zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych. • Wspieranie środków i działań, które zatrzymują wodę na terenach wiejskich (w razie potrzeby), np. poprzez inteligentną gospodarkę wodną i zarządzanie wodami opadowymi, wodą szarą, przebudową systemów nawadniania, dachami zielonymi itp. • Budowanie świadomości oraz wspieranie kształcenia i szkolenia specjalistów i ekspertów w zakresie środków łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, a także obywateli (w tym młodzieży).

